

dem regulis nitatur. *v. Proposit. damnat. ab Innocentio XI. prop. 27.*

CCCLXXXIII. Si is, ad quem dirigitur sermo, verba, quæ mente retinentur, facile ex apertis verbis, aliis signis, vel substrata materia colligere possit, adest *restrictio non pure mentalis*. Hæc æquivalet sermoni ambiguo; itaque, quando nulla est obligatio clarius loquendi, ea non erit illicita. Ita si interrogatus, *an viderit Cajum*, respondeat *se non vidisse*, non mentitur, licet eum heri viderit, quum substrata materia doceat, interrogationem de eo esse conceptam, *an hodie viderit*.

CAPUT XIII.

De dominio, ejusque acquirendi modo simpliciter originario, sive occupatione.

CCCLXXXIV. Egimus hætenus de officiis erga alios absolutis, nunc sequuntur hypothetica, quæ cum a natura, tum simul ab aliquo hominum instituto atque eorum factis derivantur. Ac primo quidem se se offerunt specialia rerum jura; quod enim supra cuique adseruimus jus ad res necessarias indeterminatum, nec ulli certæ rei adhærens, illud, quoniam ex sola fuit hominis natura, & in omnibus æqualiter reperitur, ad Jura connata & universalia spectat.

CCCLXXXV.

CCCLXXXV. Quoniam naturaliter omnes homines habent æquale jus, nemo eatenus gaudet jure rerum proprio, ergo non dantur natura res *singulorum*; sed omnes sunt vacuæ & nullius, sive quod idem est, in communione negativa, a qua nemo poterat excludi; & quæ ideo *primæva* nuncupatur. *v. Virgil. I. Georg. v. 126.*

CCCLXXXVI. Inde fluit 1.) ut in eo statu omnes quidem haberent jus in omnia, sed sine cujusquam exclusione, 2.) ut tam res, quæ sponte nascebantur, quam quæ industria & labore, ab omnibus vi legis naturalis ad mutuam felicitatem adhibendo, producerentur, essent quasi in medio positæ & nullius propriæ; 3.) ut cuique daretur jus ad actus necessarios pro jure illo ad res exercendo, v. g. capienda fera, pomo decerpando, ponenda habitatione, transeundo per quævis loca, modo nemo læderetur. Quo sensu *unum cunctis fuisse patrimonium*, dixit JUSTINUS XLI I. I.

CCCLXXXVII. Rem apprehendere est illam ita suæ potentiæ subicere, *redigere in suas vires physicas*, ut usui possit servire cum aliorum exclusione. Quia usus rei, quæ consumitur, uni tantum prodesse potest, nec ab usu apprehenso quempiam licet excludere sine læsione, is, qui semel rem tenebat, non potuit illa privari, sed in pari causa melior fuit ejus conditio. Hinc & hoc jus rerum ad jura perfecta pertinuit. *v. Cic. Fin. III 20.*

CCCLXXXVIII.

CCCLXXXVIII. Aucto humano genere, sponte nata non suffecissent omnibus; major erat necessaria cultura, nec non assiduus labor ad res industriales & artificiales producendas. Sed frigescente amore mutuo & legum naturalium custodia, quum multi otio torpescerent, & tamen vivere vellent, alii diligentiores operam & laborem suum frastrabant; hinc oportebat res omnis generis in futuros usus apprehendere, asservare, & animo sibi tamquam *proprias* habendi detinere, hoc est, *possidere*. *

CCCLXXXIX. Apprehensio rei nullius animo sibi habendi ut propriam, dicitur *occupatio*. Sunt ergo requisita occupationis I. ut sit res nullius, II. ut factum accedat, natura enim nulla res externa alicujus propria est; III. ut illud factum sit sufficiens ad rem in nostram potestatem physicam redigendam, si-ve ut adsit apprehensio, rei detentio, *possessio corporalis*; IV. ut hæc detentio sit cum animo rem sibi propriam habendi, *possessio juridica*.

CCCXC. Frustranea fuisset rei apprehensio & ejus possessio, si cuique licuisset possessorem turbare, aut re dejicere. Ex facto occupationis igitur orta est tam obligatio negativa aliorum se a re tali abstinendi, quam facultas moralis, seu *jus possessoris de ipsius rei substantia & consecrariis pro arbitrio disponendi*, si-ve decla-

* Hæc origo philosophica juris rerum proprii; historicam docet *Genesis* I. 29. IX. 2.

randi, quid fieri, vel non fieri velit, dummodo neminem læderet, quod jus *dominium* vocatur. Est itaque *dominium Jus in re, Jus reale*, quod *personæ competit in re sine respectu ad aliquam personam. v. L. 1. D. de adq. vel am. possess.*

CCCXCI. Si plures eandem rem occupant simul, omnibus competit æquale jus & reliquos possunt excludere; itaque habent *condominium*, quod alias dicitur *communio positiva*. Ast si ex illis pluribus nemo habeat partem juris proprii, sed res sit universitatis, ut in monasteriis, adest *communio mixta*.

CCCXCII. Id, quod est medium sufficiens acquisitionis, *modus* dicitur, estque alius *originarius*, si res nullius est; alius *derivativus*, si res jam sit alicujus propria. Ratio autem, ex qua intelligitur *justitia* acquirendi, est *titulus*. Igitur ab initio *titulus* seu causa remota *dominii* fuit *jus conatum occupandi*, *modus* autem seu causa proxima fuit ipse actus occupationis, quæ porro sola est *modus* acquirendi *dominium originarius simpliciter talis*.

CCCXCIII. Ex dictis sequentes deducuntur conclusiones: I. ut qui *potest* tam physice, quam moraliter, & *vult*, is rem adquirat, II. ut tamen prior tempore sit potior jure, III. ut res a nobis occupata, & *dominium* sint in *τῷ nostro*; quæ vero occupantur ab aliis, sint in *τῷ alterius*, & sine læsione auferri nequeant, IV. ut *dominium* non sit *jus connatum*, sed

adquisitum. V. ut introducto dominio cessaverit pars status originarii, diversa accesserint jura, & aliqua invaluerit inæqualitas.

CCCXCIV. Sunt, qui hancce domini originem redarguunt. Primo enim ajunt, res, ad quas omnes homines jus connatum habent, unanimi tantum eorum voluntate occupari potuisse. Tum putant multis hoc modo nimiam rerum copiam obtigisse, quibus porro alii cogantur non sine injuria carere. Respondent Grotius *, ac Pufendorfius **, res communi olim voluntate fuisse divisas, datamque simul cuique facultatem, quod reliquum erat, exinde occupandi, adeoque modum adquirendi antiquissimum & originarium etiam *divisionem* faciunt.

CCCXCV. Enimvero haud opus est hisce ambagibus. Communio enim rerum primæva positiva non fuit, sed negativa, in qua omnia erant nullius, & quasi in medio posita; itaque jus rerum connatum jus tantum erat apprehendi res vacuas, non vero jus impediendi, ne eas alii, si vellent, & possent, occuparent. Quare quum nemini fieret injuria per hujusmodi occupationem, necesse etiam non erat aliorum declarationem expectare. Ceterum, quanta cuique esset indigentia, id ejus arbitrio erat relinquendum, si modo res necessariæ singulis superessent. *v. Gen. I. 29.*

CCCXCVI.

* L. II. C. II. S. I. n. 5.

** J. N. & G. L. IV. C. IV. S. 4.

CCCXCVI. Res eæ possunt occupari, quæ
1.) sunt nullius, vel a domino derelictæ, quas
scilicet non vult amplius in τω suo habere,
2.) quæ usibus nostris inservire possunt, 3.)
quæ sunt exhausti usus & apprehensionis at-
que custodiæ capaces, sive sint *inanimatæ*, tam
mobiles, quam *immobiles*, sive *animatæ*, v. c.
piscēs, volucres. Quum enim nulla nobis sit
cum brutis juris communio, dubium non est,
quin ea & occidi, & in cibum converti tuto
possint.

CCCXCVII. Hoc modo occupantur 1. *res
animatæ venatione, piscatione, aucupio*, si modo
retibus, vel aliis instrumentis, aut etiam loco
circumsepto ita detinentur, ut aufugere ne-
queant. 2. *res inanimatæ* α) *mobiles inventione*,
v. c. gemmæ, lapilli in litore maris, thesau-
rus in loco nullius detectus. β) *immobiles*,
quum quis fundum ingreditur, terminos po-
nit, aut sepem, vel parat ad meliorem usum
industria & labore, etiamsi singulas glebas
non circumambulet. v. L. 3. §. 1. *de adq. vel
om. pos.*

CCCXCVIII. Contra materiam occupationis
haud constituunt res, quæ non sunt nullius,
v. c. homines, & quæ in eo sunt statu, ut
quis occuparit jus eas occupandi; quales sunt
piscēs in parte fluvii occupata, thesaurus in
alieno fundo: quæ res *jacentes* vocantur, ne-
que sunt simpliciter nullius.

CCCXCIX. Nec occupantur res nunquam derelictæ: uti bona naufragorum; res amissæ veluti e rheda cadentes, vel fugitivæ, si cognosci possint; nec res inexhausti usus, & quæ non possunt custodiri vel apprehendi, ut sol, mare, aer; cessant enim hisce in rebus tam possessio, quam reliquæ dominii causæ, & hinc in communiõne primæva permanserunt. *Virgil. Æn. VII. v. 229.*

CAPUT XIV.

De effectibus dominii, seu de juribus & obligationibus, quæ ex dominio nascuntur, & accessione.

CCCC. Habet dominus jus disponendi de ipsius rei substantia & consecrariis. Igitur generalis dominii effectus est, ut eidem vi libertatis naturalis etiam jus competat ad omnes actus in re sua possibiles; & ut quilibet homo obligetur, ne dominum in horum jurium exercitio turbet, ac læsionem factam refarciat.

CCCCI. Hinc vero specialia domini jura derivantur, I. ut rem suam possit possidere, II. omne ex illa percipere emolumentum, vel etiam III. sese possessione aut dominio, sive toto, sive pro parte abdicare; quare quisque dicitur rei suæ moderator & arbiter.

CCCCII.